

Universal Declaration of Human Rights - Ticuna ()

PREAMBULO

A. Nūxū tacuaxgū rü guxūma ĩ duūxūgū rü nawūxigu i Tupanapexewa rü tataxuma ya texé i togūarū yexera ixíxē. Rū name nixí na nataāēgūxū ĩ guxūma ĩ duūxūgū. Rū ngēmacax tama tanaxwaxe i texé nūxū tarūporamaē ĩ togū i duūxūgū rü exna chixri namaā tachopetū.

B. Nūxū tacuaxgū rü nūxguacū rü togū i āēxgacūgū rü chixri nūxna nadau i norū duūxūgū rü chixri namaā nachopetū. Rū wūxi i taxū ĩ chixexū nixí ĩ ngēma ĩ guxū ĩ duūxūgūpexewa. Rū nūxma tanaxwaxe i guxū ĩ duūxūgū i guxū ĩ naānewa rü meā namaxē. Rū tama name na texé nachuxuxū ĩ ngēma nūxū yaxuxchaūxū ĩ duūxūgū. Rū tama name na texé nachuxuxū ĩ ngēma nūxū yaxōgūaxū ĩ duūxūgū. Rū tama name ĩ togūxū na namuūēxū ĩ duūxūgū.

C. Rū tanaxūmatūgū i nāā oregū erū tanaxwaxe i āēxgacūgū meā nūxna nadaugūxū ĩ norū duūxūgū. Erū tama tanaxwaxe i yixcūra tacū rü chixexūcax norū āēxgacūmaā nanuē ĩ duūxūgū rü namaā nūgū nadai.

D. Tama name ĩ wūxi i nachiuāne rü to i nachiuānemaā nūgū na nadaixū.

E. Poperawa tanaxūmatūgū rü guxūma ĩ nachiuānecūāxgū i duūxūgū rü nawūxigu i Tupanapexewa rü tataxuma ya texé ya togūarū yexera ixíxē. Rū yatūgū rü ngexūgū rü nawūxigu, rü wūxichigū rü name. Rū name nixí na naxāxchiruxū ĩ guxū ĩ duūxūgū rü name nixí na naxāwemūxū. Rū name nixí ĩ meā nūgūmaā na namaxēxū ĩ duūxūgū rü tama nūgū na nadaixū.

GUXĀMA Ī YIXEMA Ī GUXŪ Ī NACHIŪĀNEWA NE ĪXĒ

Rū nūxŭ tixu rū ñatarŭgŭgŭ:

Rū nangēxma ĩ maxŭ ĩ mexŭ ĩ guxŭ ĩ duŭxŭgŭcax ixixŭ, rū taxucŭrŭwa i texé tanachuxu i ngēma. Rū tanaxwaxegŭ i guxŭ ĩ nachiuānecŭāx i duŭxŭgŭ nūxŭ nacuaxgŭ i ngēmachiga. Rū ngēmacax rū name nixĭ na guxŭwama duŭxŭgŭ nangŭexēēgŭxŭ ĩ ngēmachiga, na guxŭma ĩ duŭxŭgŭ nūxŭ nacuaxgŭxŭcax.

ARTICULO 1. Ngēxguma nabuxgu i duŭxŭgŭ rū guxŭma nawŭxigu, rū tataxuma ya texé ya togŭarŭ yexera ixixē. Rū guxŭma naxāāēgŭ rū ngēmacax rū name nixĭ na nŭgŭmaā namecŭmaxŭ ĩ guxŭma ĩ duŭxŭgŭ.

ARTICULO 2. (1) Rū name nixĭ na wŭxichigŭ i duŭxŭ meā namaxŭxŭ ngēxgumarŭŭ ĩ ñāā popera nūxŭ ixuxŭrŭŭ. Rū taxucŭrŭwa i texé tanachuxu i ngēma. Rū nŭéta i ngexta nabuxgu i wŭxi i duŭxŭ, rū exna tacŭ rū duŭxŭ yixixgu. Rū nŭéta ega yatŭ yixixgu rū exna ngexŭ yixixgu. Rū nŭéta i tacŭ i nagawa yadexaxgu rū exna ñuxācŭ Tupanaāxŭ yaxōōgu. Rū nŭéta ega tacŭ rū āēxgacŭtanŭxŭ yixixgu rū exna tacŭgu naxĭnŭgu. Rū nŭéta ega namuārŭ diēruāxgu rū exna tama. Erŭ guxŭ ĩ duŭxŭgŭcax nixĭ ĩ ñāā maxŭ ĩ mexŭ.

(2) Rū nŭéta ega tacŭ rū nachiuānecŭāx yixixgu i wŭxi i duŭxŭ, erŭ guxŭ ĩ nachiuānecŭāx i duŭxŭgŭcax nixĭ ĩ ñāā maxŭ ĩ mexŭ.

ARTICULO 3. Rū ngēxguma tama tacŭ rū chixexŭ naxŭxgu i wŭxi i duŭxŭ rū taxucŭrŭwa wŭxi i āēxgacŭ

ARTICULO 6. Rū marū name na āēxgacūpexewa na nanguxū ī ngexūrūxū ī duūxū na norū guxchaxū yaxuxūcax na namexēēāxūcax.

ARTICULO 7. Rū āēxgacūpexewa rū guxūma ī duūxūgū rū nawūxigu. Rū name nixī ī āēxgacū na nūxū rūngūxēēxū ī guxūma. Rū tama name na chixexū namaā naxūxū ī wūxi, rū nūxū na nangūxēēxū ī to, erū guxūma ī duūxūgū rū nawūxigu.

ARTICULO 8. Rū ngēxguma texé tacū rū chixexū wūxi i duūxūmaā taxūxgu rū name nixī na āēxgacūpexewa na naxūxū ī ngēma duūxū. Rū marū name na āēxgacūmaā nūxū na yaxuxū na āēxgacū namexēēāxūcax i ngēma.

ARTICULO 9. Rū ngēxguma tama tacū rū chixexū naxūxgu i wūxi i duūxū rū taxucūrūwa wūxi i āēxgacū nanapoxcu. Rū taxucūrūwa norū nachiuānewa ínanataxūchi.

ARTICULO 10. Rū ngēxguma wūxi i duūxū to i duūxūxū íxuāxūgu rū taxucūrūwa āēxgacū nanapoxcu ega tama meā nūxna nacaxiragu i ngēmachiga.

ARTICULO 11. (1) Rū ngēxguma wūxi i duūxū to i duūxūxū ínaxuāxūgu rū taxucūrūwa i āēxgacū nūxū nixu na aixcūma wūxi i chixexū na naxūxū ega tama meā nūxna nacaxiragu i noxrix.

(2) Rū ngēxguma tama āēxgacū nachuxuxgu i noxrix, rū taxucūrūwa i yixcūra rū wūxi i duūxū napoxcu naxcax i ngēma. Rū taxucūrūwa poraācū nanapoxcu ega tama nataxgu i ngēma chixexū ī naxūxū ī wūxi i duūxū.

ARTICULO 12. Rū ngēxguma tacū rū chixexū naxūxgu i wūxi i duūxū rū taxucūrūwa i āēxgacū nanapoxcu i naxmax rū exna naxācūgū naxcax i ngēma. Rū taxucūrūwa āēxgacū ngēma duūxūpatagu naxūcu rū exna ngēma duūxūārū carta niwāxna. Rū taxucūrūwa āēxgacū nūxū nixu i tacū i ore i chixexū ĩ ngēma duūxūchiga, erū nachuxu i ngēma.

ARTICULO 13. (1) Rū ngēxguma chi ngextá naxūxchaūgu i wūxi i duūxū ĩ nachiuānewatama rū taxucūrūwa āēxgacū nanachuxu i ngēma.

(2) Rū ngēxguma chi to i nachiuānewa naxūxchaūgu rū taxucūrūwa āēxgacū nanachuxu i ngēma. Rū taxucūrūwa nanachuxu na nataeguxū.

ARTICULO 14. (1) Rū ngēxguma wūxi i āēxgacū chixexū namaā ūxchaūgu i wūxi i duūxū rū marū name na ngēma āēxgacūchaxwa yaxūxū rū to i nachiuānewa naxūxū.

(2) Natūrū ngēxguma aixcūma wūxi i chixexū naxūxgu i ngēma duūxū rū marū name ĩ āēxgacū nanataeguxēē na napoxcuāxūcax.

ARTICULO 15. (1) Marū name na wūxichigū i duūxūāxū na nangēxmaxū ĩ norū bupane rū nachiuāne.

(2) Taxucūrūwa wūxi i āēxgacū nanapu i wūxi i duūxūārū bupane. Natūrū ngēxguma nanaxwaxegu i wūxi i duūxū rū marū name na nūxna na yaxūxū ĩ ngēma nachiuāne na to i nachiuānewa naxūxūcax na ngēmacūāx yixūcax.

ARTICULO 16. (1) Ngëxguma nayaxgu i yatü rü marü name na naxāmaxü. Rü ngëxgumarüü ĩ ngexügü rü ngëxguma nayaxgu rü marü name na naxātexü. Rü nüéta ega tacü rü duïxü yixixgu i nūmagü rü exna tacü rü nachiuānecüâx yixixgu rü exna ñuxâcü Tupanaāxü yaxōāgu. Rü taxucürüwa texé nūxna tanachuxu i ngēma na naxāmaxü rü exna naxātéxü rü exna naxāxâcüxü. Rü ngēma yatü rü ngēma ngexü rü nawüxigumare.

(2) Rü ngëxguma tama naxātechaügu i wüxi i ngexü rü taxucürüwa texé tanamu na naxātéxücax. Rü ngëxgumarüü ĩ yatüxü rü ngëxguma tama naxāmaxchaügu rü taxucürüwa texé tanamu na naxāmaxücax.

(3) Rü marü name na naxāmaxü rü naxātéxü rü naxāxâcüxü ĩ duïxügü. Rü name nixĭ na äëxgacü rü ngēma duïxügüxü ĩnapoxüxü rü nūxna na nadauxü.

ARTICULO 17. (1) Rü marü name na wüxichigü i duïxü rü nūxü nangëxmaxü ya napata rü norü naāne rü norü ngēmaxügü. Rü ngëxguma chi to i duïxümaā yatoyechāüāgu i norü ngēmaxügü rü marü name na yatoyeāxü.

(2) Rü taxucürüwa texé wüxi i duïxüna tanapu i norü ngēmaxügü rü napata rü exna tacü i to i nūxü ngëxmaxü.

ARTICULO 18. Rü wüxichigü i duïxü rü marü name na nūma nanaxwaxexüācüma nagu na naxĭnūxü rü exna Tupanaāxü na yaxōōxü. Natürü ngëxguma toācüma nagu naxĭnüchaügu rü exna toācüma Tupanaāxü yaxōxchaüāgu

ARTICULO 19. Rū wūxichigū i duūxū rū marū name na nūma nanaxwaxexūācūma nāgu na naxīnūxū rū taxuacūma texé nūxna tanachxu i ngēma. Rū taxuacūma texé tanapoxcu naxcax i ngēma nāgu naxīnūxū. Rū taxucūrūwa texé tanachxu na togūmaā nūxū na tixuxū ī ngēma nāgu tarūxīnūxū.

ARTICULO 20. (1) Rū ngēxguma nangutaquexechaūgu i wūxi i duūxū rū taxucūrūwa texé nūxna tanachxu i ngēma ngutaquexe.

(2) Taxúema nūxna tanachxu i wūxi i duūxū ega tama nanaxwaxegu na wūxi i ngutaquexetanūxū nūgū yaxīxēxū.

ARTICULO 21. (1) Rū ngēma na āēxgacūxū yangucuchixēxū ī wūxi i duūxū rū guxū ī duūxūgūmexēwa nangēxma ī ngēma.

(2) Rū name nixī na āēxgacū nūxū rūngūxēxū ī guxūma ī ngēma duūxūgū i naxmexwa ngēxmagūxū.

(3) Rū name nixī na nangutaquexegūxū ī duūxūgū na meā nūxū naxunetaxūcax i norū āēxgacūgū. Rū name nixī na wūxichigū nūxū naxunetaxū ī na ngexūrūxū ī āēxgacū nanaxwaxegūxū.

ARTICULO 22. Rū name nixī na āēxgacū nūxū rūngūxēxū ī guxūma ī norū duūxūgū na meā namaxēxūcax rū taxuma tacū rū chixexū namaā naxūgūxūcax i ngēma norū duūxūgū.

ARTICULO 23. (1) Rū name nixī na wūxichigū i duūxū nūxū na nangēxmaxū ī norū puracū. Rū taxucūrūwa texé nūxna tanachxu na napuracūxū nawa i ngēma norū

ARTICULO 24. Rū guxūma ī duūxūgū rū name na nangūgūxū ī űuxguacū na tama guxūguma napuracūexūcax. Rū ngēxguma wūxi ya taunecū wūxi i corixūtawa napuracūgu i wūxi i duūxū rū name nixī na ngēma cori nūxna na naxāxū ī űuxre i ngunexū na nangūxūcax. Rū name nixī na ngēma cori nūxū na naxūtanūxū naxcax i ngēma ngunexūgū i nagu nangūxū ī ngēma norū duūxū.

ARTICULO 25. (1) Rū name nixī na meā namaxūxū ī wūxichigū i duūxū na tama yadaawexūcax i nūma rū naxmax rū exna naxācūgū. Rū name nixī na naxāwemūxū rū naxāxchiruxū rū naxāpataxū ī wūxichigū i duūxū. Rū ngēxguma yadaawexgu rū name nixī na nangēxmaxū ī norū duturu. Rū ngēxguma taxuacūma norū puracūxū iyangauxgu i wūxi i duūxū rū name nixī na āēxgacū nūxū rūngūxēēxū. Rū ngēxguma nachixexgu rū taxucūrūwa napuracūgu i wūxi i duūxū rū name nixī na āēxgacū nūxū rūngūxēēxū. Rū ngēxguma nayutegu rū exna poraācū nayaxgu i wūxi i duūxū rū nūxū natauxgu i ngēma norū ngūxēēruū, rū name nixī na āēxgacū nūxū rūngūxēēxū.

(2) Rū name nixī na āēxgacū nūxū rūngūxēēxū ī ngēma ngexūgū i āxācūgūxū. Rū ngēxgumarūū ta name nixī na āēxgacū nūxū rūngūxēēxū ī guxūma ī buxūgū woo naxānatūgu rū exna nangenatūgu.

ARTICULO 26. (1) Rū name nixī na poperaxū nacuaxgūxū ī guxūma ī duūxūgū. Rū tama name na buxūgū naxūtanūgūxū naxcax i ngēma na nangūexū. Rū name nixī na guxūma ī papagū rū norū buxūgūxū

ARTICULO 27. (1) Rū name nixĩ na wüxichigü i duũxũ rü nataãëxũ namaã ĩ guxũma ĩ mexũgü i norü ĩãnewa ngëxmaxũ. Rū ngëxguma nangëxmagu i tacü i mexũ ĩ ĩãneärü ixixũ rü name nixĩ na nüxũ nacuáxũ na guxũärü yiixũ ĩ ngëma.

(2) Rū ngëxguma texé naxümatügu i wüxi i popera rü exna wüxi i naxchicünaxã taxüxgu rü namaã tataxegu, rü name nixĩ na tanayaxuxũ ĩ natanü naxcax i tümaärü puracü.

ARTICULO 28. Rū taxucürüwa texé tanachuxu na meã ñaã popera nüxũ ixuxürüũ namaxũxũ ĩ wüxi i duũxũ.

ARTICULO 29. (1) Rū name nixĩ na wüxichigü i duũxũ rü meã norü ĩãnecax napuracüxũ rü meã guxũ ĩ togü i norü ĩãnecüãxgümaã namaxũxũ.

(2) Rū name nixĩ na meã namaxëxũ ĩ guxũma ĩ duũxügü, natürü taxucürüwa texé chixri naga taxĩnü ĩ tümaärü äëxgacü. Rū tama name na wüxi i duũxũ rü to i duũxümaã chixexũ naxüxũ.

(3) Rū taxucürüwa texé chixri naga taxĩnü ĩ ngëma nüxũ yaxuxũ ĩ ñaã popera erü ñaã nixĩ ĩ nagu naxĩnüëxũ ĩ guxũma ĩ nachiuãnegü i wüxigu rüxĩnüëxũ.

ARTICULO 30. Rū guxũ ĩ nachiuãnewa rü taxucürüwa tacü rü äëxgacü chixri naga naxĩnü ĩ ñaã popera. Rū name nixĩ na guxũma ĩ togü i duũxügü rü ta meã naga naxĩnüëxũ ĩ ñaã popera. Erü tanaxwaxe na meã namaxëxũ ĩ guxũma ĩ duũxügü ĩ ñaã popera nüxũ ixuxürüũ.

